

INICIJATIVA ZA DOPUNU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA KRIVIČNOG ZAKONIKA

Član 1.

U Krivičnom zakoniku („Službeni glasnik RS”, br. 85/05, 88/05 – ispravka, 107/05 – ispravka, 72/09 i 111/09), u članu 54. posle stava 3. dodaje se stav 4., koji glasi:

“(4) U slučajevima kada je krivično delo učinjeno kao zločin iz mržnje kako je propisano u članu 112. stav 37. ovog zakona sud će to uzeti u obzir kao otežavajuću okolnost i odmeriti veću kaznu osim ako zakon ne propisuje teže kažnjavanje za kvalifikovani oblik krivičnog dela.”

Član 2.

U članu 112. posle stava 36. dodaje se stav 37, koji glasi:

„(37) Zločin iz mržnje je svako krivično delo iz ovog zakonika učinjeno prema bilo kom licu ili grupi lica iz mržnje zasnovane na rasi, boji kože, etničkoj ili nacionalnoj pripadnosti, veroispovesti, političkom ili drugom ubeđenju, jeziku, polu, seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu, starosti, zdravstvenom stanju, invaliditetu, obrazovanju, društvenom položaju, socijalnom poreklu, imovnom stanju ili nekom drugom ličnom svojstvu.”

Član 3.

U članu 114. u stavu 5. posle reči „drugog krivičnog dela“ dodaju se reči: „iz mržnje“.

Član 4.

U članu 121. posle stava 3 dodaju se stavovi 4., 5. i 6. koji glase

(4) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno kao zločin iz mržnje, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(5) Ako je delo iz stava 2. ovog člana učinjeno kao zločin iz mržnje, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina zatvora.

(6) Ako je u slučaju iz stava 4. i 5. ovog člana nastupila posledica iz stava 3. ovog člana, učinilac će se kazniti zatvorom od najmanje tri godine.

Stavovi 4. i 5. postaju 7. i 8.

Član 5.

U članu 122. u stavu 2. posle reči „zdravlje teško naruši“ dodaju se reči „ili ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno kao zločin iz mržnje“.

Član 6.

U članu 178. u stavu 3. posle reči „trudnoću“ dodaju se reči „ili ako je delo učinjeno kao zločin iz mržnje“.

Član 7.

U članu 204. u stavu 1. posle tačke 6. dodaje se tačka 7. koja glasi „7) kao zločin iz mržnje“.

Član 8.

U članu 205. u stavu 3. posle reči „povreda“ dodaju se reči „ili ako je delo učinjeno kao zločin iz mržnje“.

Član 9.

U članu 206. u stavu 2. posle reči „povreda“ dodaju se reči „ili ako je delo učinjeno kao zločin iz mržnje“.

Član 10.

U članu 212. u stavu 3. posle reči „zaštitu“ dodaju se reči „ili je delo učinjeno kao zločin iz mržnje“.

Član 11.

U članu 278. u stavu 4. posle reči „oružja“ dodaju se reči „ili ako je delo učinjeno kao zločin iz mržnje“.

Član 12.

U članu 346. u stavu 5. posle reči „četrdeset godina“ dodaju se reči „ili se odnosi na grupu ili organizovanu kriminalnu grupu koja ima za cilj vršenje zločina iz mržnje“.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. UVOD

Krivična dela učinjena iz mržnje prema određenim društvenim grupama u međunarodnom pravu nazivaju se zločinima iz mržnje. Mržnja, kao pobuda, može biti u osnovi niza krivičnih dela. Ono što ova dela čini specifičnim u odnosu na druga krivična dela je što su uglavnom usmerena na ranjive grupe i imaju za posledicu da negativno utiču ne samo na lice koje je žrtva zločina, već i na sve članove grupe kojoj to lice pripada. Takođe, ugrožavaju i temeljne vrednosti međunarodnog prava na čiju zaštitu se Republika Srbija obavezala potpisivanjem i ratifikacijom niza međunarodnih instrumenata o ravnopravnosti, nediskriminaciji i toleranciji, kao i o suzbijanju i kažnjavanju nasilja pobuđenog mržnjom po osnovu rase, boje kože, nacionalne i etničke pripadnosti, religijskog uverenja itd.

II. USTAVNI OSNOV ZA DOPUNU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA KRIVIČNOG ZAKONIKA

Ustavni osnov za uvođenje zločina iz mržnje u Krivični zakonik Republike Srbije sadržan je u članu 43. stav 4. i članu 49. Ustava Republike Srbije, kojima je propisana sloboda misli, savesti i veroispovesti i zabrana izazivanja rasne, nacionalne i verske mržnje.

Izvršenjem bilo kog krivičnog dela iz mržnje ugrožavaju se osnovne vrednosti društva i osnovna ljudska prava i slobode garantovana Ustavom Republike Srbije.

III. RAZLOZI ZA DOPUNU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA KRIVIČNOG ZAKONIKA

Razlog za donošenje Zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika pre svega je sadržan u činjenici da Krivični zakonik predstavlja najznačajniji pravni akt kojim se sistemski reguliše jedna cela grana prava, a određena rešenja iz ovog Zakonika ostala su neusklađena sa međunarodnim standardima.

Uvođenjem novih odredbi u krivično zakonodavstvo o zločinu iz mržnje, stvara se bitna pretpostavka, koju će policijska i sudska tela koristiti u cilju efikasnijeg suzbijanja mržnje i netolerancije.

Dosadašnja iskustva iz prakse jasno ukazuju na poteškoće u postupanju sa izvršiocima ovih oblika krivičnih dela, jer su zločini iz mržnje samo delimično inkriminirani, pa se nadležna tela njima nisu bavila na odgovarajući način. Tako je u svim fazama postupka, od policijske istrage (posebno u domenu istraživanja pobude izvršenog krivičnog dela, što je uzrokovalo da javni tužioci podnose optužne predloge samo za osnovni oblik krivičnog dela, a ne i za kvalifikovani), pa do konačnog donošenja presuda i odmeravanja kazni od strane nadležnih sudova koje nisu u celosti oslikavale stvarne pobude izvršilaca – posebno pobude mržnje.

Porast nasilja zasnovanog na mržnji i netoleranciji u Srbiji takođe predstavlja jedan od razloga za izmene i dopune Krivičnog zakonika.

Ovim izmenama Krivičnog zakonika prekinula bi se praksa da krivična dela izvršena iz mržnje ostanu u zakonskom „vakuumu“ i to kroz njihovo definisanje, kao i kroz uvođenje zakonske obaveze za odmeravanje veće kazne u slučaju kada je krivično delo počinjeno iz mržnje.

Brojni su i međunarodni instrumenti koji zagovaraju ovakav pristup, između ostalih to su: Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Međunarodna konvencija o eliminisanju svih oblika rasne diskriminacije. Pored toga, tu je i član 4. Deklaracije UN o eliminisanju svih oblika netolerancije i diskriminacije zasnovane na religiji ili uverenju, zatim Okvirna odluka Evropske unije o rasističkim i ksenofobnim krivičnim delima itd. Takođe, nizom odluka Evropskog suda za ljudska prava ističe se da države imaju pozitivne obaveze iz Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda da istraže moguće pobude zločina. Ovaj sud je u nekoliko navrata isticao da krivična dela iz mržnje zahtevaju da sudska tela na njih daju odgovor koji je proporcionalan nanesenom zlu.

Dakle, ovim zakonskim rešenjem detaljnije se uređuje pitanje tretiranja krivičnih dela učinjenih iz mržnje i u potpunosti implementiraju međunarodni instrumenti i standardi iz ove oblasti.

IV. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

Članom 1. dopunjuje se Krivični zakonik članom 54. stavom 4. i omogućuje se sudovima da izvršiocu krivičnog dela počinjenog iz mržnje odmere veću kaznu, tj. da tu okolnost uzimaju u obzir kao otežavajuću okolnost, osim ako zakon već ne propisuje teže kažnjavanje za kvalifikovani oblik krivičnog dela učinjenog iz mržnje.

Članom 2. se dopunjuje Krivični zakonik članom 112. stavom 37. i opštim delom Krivičnog zakonika se jasno definiše pojam „zločin iz mržnje“ se kao kvalifikovani oblik pojedinih krivičnih dela, odnosno mržnja kao otežavajuća okolnost za neka krivična dela čije je izvršenje motivisano mržnjom. Na ovaj način se u Krivični zakonik uvodi jedinstvena definicija zločina iz mržnje koja je u skladu sa međunarodnim standardima i OSCE – ODIHR definicijom mržnje odnosno zločina iz mržnje.

Članovi 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10, 11., i 12., odnosno dopune članova 114. stav 5., 121. stav 4., 5. i 6., 122. stav 2., 178. stav 3., 204. stav 1. tačka 7., 205. stav 3., 206. stav 2., 212. stav 3., 278. stav 4. i 346., stav 5. Krivičnog zakonika proširuju opseg krivičnopravne zaštite, odnosno uvode posebne kvalifikovane oblike određenih krivičnih dela i detaljnije uređuju pitanje tretiranja krivičnih dela učinjenih iz mržnje i u potpunosti implementiraju međunarodne instrumente i standarde iz ove oblasti.

Članom 3. dopunjuje se član 114. stav 5. i proširuje opseg krivičnopravne zaštite, odnosno uvodi se poseban kvalifikovani oblik za krivično delo teško ubistvo.

Članom 4. dopunjuje se član 121. stavovima 4., 5. i 6. i uvode se posebni kvalifikovani oblici za krivično delo teška telesna povreda u slučajevima kada se ovo krivično delo učini iz mržnje.

Članom 5. dopunjuje se član 122. stav 2. i uvodi se još jedan kvalifikovani oblik krivičnog dela laka telesna poreda, pa osim ukoliko laka telesna povreda bude nanesena oružjem, opasnim orđem ili drugim sredstvom podobnim da telo teško povredi i zdravlje teško naruši i nanošenje lake telesne povrede iz mržnje predstavlja kvalifikovani oblik.

Članom 6. dopunjuje se član 178. stavom 3. i kao kvalifikovani oblik krivičnog dela silovanje uvodi se silovanje koje je učinjeno kao zločin iz mržnje.

Članom 7. dopunjuje se član 204. stav 1. tačkom 7. i uvodi poseban oblik krivičnog dela teška krađa ukoliko je izvršena kao zločin iz mržnje.

Članom 8. dopunjuje se član 205. stav 3. i uvodi se kvalifikovani oblik krivičnog dela razbojnička krađa ukoliko je ovo delo učinjeno kao zločin iz mržnje.

Članom 9. dopunjuje se član 206. stav 2. i predviđa se kvalifikovani oblik krivičnog dela razbojništvo ukoliko je ovo delo učinjeno kao zločin iz mržnje.

Članom 10. dopunjuje se član 212. stav 3. i predviđa se kvalifikovani oblik krivičnog dela uništenje i oštećenje tuđe stvari ukoliko je ovo delo učinjeno kao zločin iz mržnje.

Članom 11. dopunjuje se član 278. stav 4. i predviđa se kvalifikovani oblik krivičnog dela izazivanje opšte opasnosti ukoliko je ovo delo učinjeno kao zločin iz mržnje.

Članom 12. dopunjuje se član 346., stav 5. I predviđa se kvalifikovani oblik krivičnog dela udruživanje radi vršenja krivičnih dela ukoliko je ovo delo učinjeno kao zločin iz mržnje.

proširuju opseg krivičnopravne zaštite, odnosno uvode posebne kvalifikovane oblike određenih krivičnih dela.

V. FINANSIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA PRIMENU

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti dodatna sredstva u budžetu Republike Srbije.

ANALIZA EFEKATA ZAKONA

Analiza efekata Zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika nije potrebna, s obzirom da njegova primena neće izazvati dodatne troškove građanima i privredi, da se ne odnosi na stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu, kao i da nije potrebno preduzeti dodatne mere za njegovu primenu.